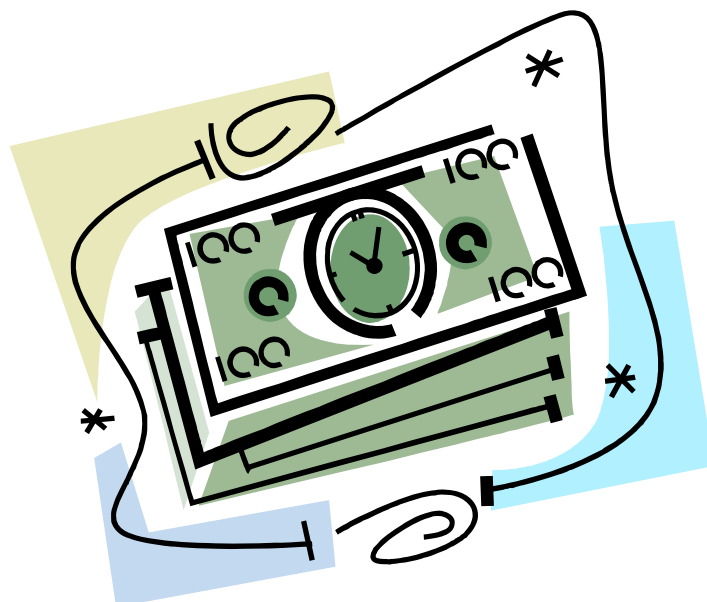

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT

”UTESTÅENDE FORDRINGER, HERUNDER SOSIALE LÅN, I RE KOMMUNE”

2006

UTARBEIDET AV

Vestfold
Kommunerevisjon

0. SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET.....	4
1.2 AVGRENSING AV PROSJEKTET	4
2. FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER	4
2.1 FORMÅL.....	4
2.2 PROBLEMSTILLINGER.....	5
3. REVISJONSKRITERIER	5
4. METODEBRUK OG GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET	5
5. FAKTADEL	6
5.1 KUNDEFORDRINGER	6
5.1.1 <i>Revisors kontroll av kundefordringer</i>	7
5.1.2 <i>Saldoforespørsler</i>	11
5.2 SOSIALE LÅN	14
5.2.1 <i>Revisors kontroll av rutinene for sosiale lån</i>	16
6. REVISORS VURDERINGER	17
7. REVISORS ANBEFALINGER	19

0. SAMMENDRAG

Vestfold Kommunerevisjon har i dette prosjektet foretatt en gjennomgang av utestående fordringer, herunder sosiale lån, i Re kommune for å vurdere om disse er reelle og blir behandlet av administrasjonen på en tilfredsstillende måte.

Hovedmålsettingen i prosjektet har vært å få svar på følgende problemstillinger:

- **Er kundefordringene i Re kommune reelle og dokumenterbare?**

Revisjonen har, for om mulig kunne dokumentere om kundefordringene i Re kommune er reelle og dokumenterbare, sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene. Den totale svarprosenten syntes noe lav i forhold til å kunne konstatere om kundefordringene er reelle og dokumenterbare.

Revisjonen har derfor i tillegg foretatt stikkprøver av kundefordringer for eventuelt å kunne bekrefte gyldigheten og fullstendigheten av disse.

Etter en samlet vurdering kan revisjonen ikke bekrefte at alle kundefordringene, som er bokført i Re kommunes regnskap, er reelle per kontroll tidspunkt. Dette blant annet med bakgrunn i stikkprøver, særskilte kontroller og tilbakemeldinger av saldoforespørsler.

- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innføre kundefordringer?**

Det er ikke utarbeidet skriftlige rutiner på innføring av fordringer utenom økonomireglementet fra 2006. Rutinene som blir praktisert avviker fra økonomireglementet.

Revisjonen er av den oppfatning at Re kommune pt ikke har utarbeidet og iverksatt tilfredsstillende tiltak for å innføre kundefordringene.

- **Er sosiale lån i Re kommune reelle og dokumenterbare?**

Revisjonen kan konkludere med at deler av lånene (anslått til 1,2 mill kroner (60%)) ikke er reelle og dokumenterbare pga manglende verifisering av gamle lån, gitt før kommunesammenslåingen i 2002.

- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innføre sosiale lån?**

I følge opplysninger revisor har fått fra både sosialkontoret og økonomiavdelingen er det ikke utarbeidet skriftlige rutiner for innføring av sosiale lån. Det er heller ikke etablerte rutiner for oppfølging/innføring av disse lånene. Det blir ikke purret på lånene verken fra sosialkontoret eller økonomiavdelingen side.

- **Er sosiale lån, i avgrenset periode, gitt på bakgrunn av gjeldende regelverk?**

Etter det revisjonene har registrert, ser det ut til at rutinene rundt bevilgning av sosiale lån er gitt på bakgrunn av gjeldende regelverk.

- **Vurdere interne retningslinjer for inngåelse og oppfølging av avtaler.**

Kundefordringer

Revisjonen er av den oppfatning at det ikke er noe oversiktlig og systematisk ordnet system vedrørende inngåelse og oppfølging av avtalene.

Sosiale lån

Revisjonen har registrert at rutinene rundt inngåelse av avtaler vedrørende sosiale lån fungerer tilfredsstillende. Når det gjelder oppfølging/innfordring av disse avtalene, er denne særdeles mangelfull. Dette på grunn av at det ikke er etablert rutiner/praksis for oppfølging/innfordring av disse låneavtalene.

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Generelt

Gjennomføring av forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave i kommuner og fylkeskommuner, jf. Kommuneloven med forskrifter. Kontrollutvalget har ansvar for at det årlig blir gjennomført forvaltningsrevisjon, og at det utarbeides plan for forvaltningsrevisjon basert på en overordnet analyse.

Prosjektet "Utestående fordringer, herunder sosiale lån, i Re kommune",

ble valgt som forvaltningsprosjekt av kontrollutvalget i møte den 17. november 2005. Valg av prosjekt har sin bakgrunn i høye eldre restanser for både kundefordringer og sosiale lån i Re kommune.

1.2 AVGRENSING AV PROSJEKTET

Revisor har konsentrert kontrollen av kundefordringer og sosiale lån til dokumenterte rapportuttak per 31.12.04, 31.12.05 og per 29.08.06.

1.3 HØRING

Rapporten har vært forelagt rådmannen til uttalelse. Rådmannens tilbakemelding er i utgangspunkt unntatt offentlighet, men er etter samtale med saksbehandler gitt offentlig status og følger rapporten som vedlegg. Rådmannen har ingen kommentarer til rapporten og mener at den gir en korrekt beskrivelse av situasjonen på kontrolltidspunktet.

2. FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

2.1 FORMÅL

Formålet med prosjektet er å påse at utestående fordringer, herunder sosiale lån, i Re kommune er reelle og blir behandlet av administrasjonen på en tilfredsstillende måte.

2.2 PROBLEMSTILLINGER

Revisor har utledet følgende problemstillinger:

- **Er kundefordringene i Re kommune reelle og dokumenterbare?**
- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innføre kundefordringer?**
- **Er sosiale lån i Re kommune reelle og dokumenterbare?**
- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innføre sosiale lån?**
- **Er sosiale lån, i avgrenset periode, gitt på bakgrunn av gjeldende regelverk?**

I tillegg vedtok kontrollutvalget i møte 30.08.2006 at prosjektet skulle utvides med problemstillingen:

- **Vurdere interne retningslinjer for inngåelse og oppfølging av avtaler.**

3. REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er en samlebetegnelse for de krav og forventninger revisor bruker for å vurdere funn som undersøkelsen har avdekket, dvs. revisjonskriterier er de krav revisor reviderer opp mot.

Nedenfor følger en oversikt over noen av revisjonskriteriene som vil brukes i dette prosjektet:

- Lov om sosiale tjenester m.v. av 13.12.1991 med tilhørende forskrifter
- Lov om foreldelse av fordringer av 18.05.1979
- Lov om pant av 08.02.1989
- Rundskriv I-34/2001 til Sosialtjenesteloven kapittel 5
- Økonomireglement Re kommune

4. METODEBRUK OG GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET

Revisjonen har blant annet:

- Analysert restanseutviklingen for kundefordringer, herunder sosiale lån.
- Vurdert kundefordringer etter aldersfordeling.
- Vurdert oppfølgingen av kundefordringer, herunder sosiale lån, i avgrenset periode.
- Vurdert behandlingen av sosiale lån i valgt periode.
- Sendt ut restanseforespørsler.

5. FAKTADEL

5.1 KUNDEFORDRINGER

Kundefordringer i Re kommune er delt inn i følgende grupper:

- Kundefordringer sosial
- Kunder kommunale gebyrer
- Kunder diverse teknisk
- Kunder husleie
- Kunder SFO/barnehage
- Kunder diverse krav
- Kunder pleie og omsorg

Revisjonen har fått opplyst at det ikke finnes skriftlige rutiner for innfordring av utestående fordringer, utover det som står i økonomireglementet fra 2006;

”Forfalte krav som ikke er betalt purres 14 dager etter forfall. Purringen er samtidig et inkassovarsel (det sendes bare en purring). Etter purring, behandles saken som inkassosak dersom kravet fremdeles står ubetalt.”

Nedenfor beskrives rutinene slik de praktiseres i dag.

I Re kommune er det stort sett en person som har ansvar for å fakturere ut og innfordre de forskjellige kommunale fordringene som nevnt over.

Faktureringen og innfordringen skjer via Visma Unique Økonomi, som også benyttes som kommunens regnskapssystem. Hver kunde har en reskonto i regnskapssystemet. Revisjonen har fått opplyst at det sendes ut purringer en gang per måned ved manglende betaling. Det blir kjørt ut lister for purreforslag, som blir gjennomgått, før purringene kjøres. Dersom kunden da ikke betaler, sendes det krav om påleggstrekk hvis arbeidsgiver er oppgitt/kan fremskaffes. Videre er det opplyst at de har fått til frivillige betalingsavtaler med en del av kundene som har høye eldre restanser, men de har p.t. ikke en fullstendig oversikt over hvilke kunder de har tilfredsstillende avtaler med og hvilke kunder som ikke betaler. Vedtak/avtaler skal oppbevares i permer, sortert under navn.

Ved å gå inn på hver enkelt kunde i regnskapssystemet, skal man imidlertid kunne se om det er etablert avtale eller ikke, da dette skal noteres i et notatfelt. Revisjonen har imidlertid fått opplyst at notatfeltet ikke er benyttet konsekvent.

Revisjonen har fått opplyst at innfordringsansvarlig jobber med å få en oversikt over hvilke kunder de ikke har avtaler med, som skal sendes over til Lindorff for videre innfordring/inkasso.

På neste side vises en oppstilling over restanser kundefordringer per 31.12.2004, 31.12.2005 og per 29.08.2006, samt endringen fra 2005 til 2006.

KUNDER	Restanser pr. 31.12.2004	Restanser pr. 31.12.2005	Restanser pr. 29.08.2006	Endring 2005 - 2006
Sosial	249 833	249 833	249 833	
Kommunale geb.	730 315	918 944	1 182 602	(263 658)
Diverse teknisk	665 993	2 187 052	993 404	1 193 648
Husleie	836 475	778 135	822 032	(43 897)
SFO/barnehage	916 228	1 133 222	1 163 939	(30 718)
Diverse krav	418 361	1 129 604	378 465	751 139
Pleie- og omsorg	356 425	400 647	87 063	313 584
SUM	4 173 629	6 797 436	4 877 337	1 920 099

( ) = økning

Tabellen over viser at restansene per 31.12.05 viser det høyeste tallet. Det er spesielt kunder diverse teknisk og kunder diverse krav, som har en høy saldo dette året. Denne tabellen viser imidlertid ikke hvor gamle disse kravene er, slik at vi nedenfor presenterer en tabell med fordringer over 90 dager for de samme årene.

KUNDER	Over 90 dg.Pr. 31.12.2004	Over 90 dg.Pr. 31.12.2005	Over 90 dg.Pr. 29.08.2006	Endring over 90 dager
Sosial	249 833	249 833	249 833	0
Kommunale geb.	603 908	851 546	1 182 602	(331 056)
Diverse teknisk	104 670	334 055	864 185	(530 130)
Husleie	537 161	552 430	632 539	(80 109)
SFO/barnehage	639 951	735 390	830 347	(94 958)
Diverse krav	88 480	115 102	320 089	(204 987)
Pleie- og omsorg	59 690	23 804	50 345	(26 541)
SUM	2 283 693	2 862 159	4 129 939	(1 267 781)

( ) = økning

Tabellen over viser at Re kommune har høye restanser over 90 dager både per 31.12.04, 31.12.05 og per 28.08.06. Restanser over 90 dager har også økt med 1.267.781 kr i 2006. Revisjonen har i denne oppgaven rettet fokuset på restanser over 90 dager, da vi mener det er mest interessant å vurdere hvor realistiske disse fordringene er.

5.1.1 Revisors kontroll av kundefordringer

Revisjonen har foretatt en stikkprøvekontroll av fordringer over 90 dager per 29.08.06. Fokuset i denne undersøkelsen har vært å se om kravene har vært tilfredsstillende purret og fulgt opp, for blant annet å unngå at kravene blir foreldet. Revisjonen har sett etter om det er sendt krav om påleggstrekk, der det har vært mulig eller sak til forliksrådet. Videre har vi sett på om det er etablert tilfredsstillende avtaler (nedbetalingsavtaler) på utestående krav og eventuelt oppfølgingen av disse.

Revisjonen har registrert følgende permer i innfordringsavdelingen til oppfølging av utestående fordringer:

- Kommunale avgifter, ubetalte krav A-Å, påleggstrekk, avtaler
- Diverse teknisk, purringer
- Husleie, purring, avtaler
- Purringer, avtaler, barnehage, SFO, div. skoler
- Purring diverse
- Purringer
- Påleggstrekk A-L
- Påleggstrekk M-Å
- Saker sendt diverse forliksråd

I denne undersøkelsen har revisor blant annet sett etter om enkelte fordringer er foreldet i henhold til Lov om foreldelse.

I Lov om foreldelse av fordringer §2 står det følgende:

”Den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år.”

Videre står det i §3:

”Foreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.”

Når det gjelder hva som avbryter foreldelsen, står det følgende i § 14:

”Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.”

På bakgrunn av sistnevnte, tolker revisjonen regelverket slik at purringer fra kommunens side ikke fører til avbrudd av foreldelse. Det må en erkjennelse fra skyldneren til, for at foreldelsesfristen avbrytes.

En eventuell dom i forliksrådet gjelder i 10 år.

Nedenfor presenteres funnene fra stikkprøvekontrollen splittet opp i de forskjellige gruppene de er inndelt i.

Kundefordringer sosial

Kundefordringer sosial har en saldo på kr 249.832,50. Denne saldoen har stått helt siden kommunesammenslåingen i 2002. Revisjonen har fått opplyst at dette gjelder en gammel saldo fra tidligere Ramnes kommune, og at de ikke har kjennskap til hvilke personer dette gjelder.

Revisjonen vurderer dette kravet til å være foreldet, jfr Lov om foreldelse av fordringen, da det ikke er foretatt tiltak for å sikre kravet.

Kunder kommunale gebyrer

Kommunale gebyrer blir fakturert to ganger i året med forfall henholdsvis 20. mars og 20. september. Reskontroen kommunale gebyrer består i hovedsak av små enkeltbeløp som gjelder ett krav. Av totalt 270 fordringer er 22 stykker med beløp over kr 10.000,-.

Det ble tatt stikkprøvekontroll på 31 stykker. Dette utgjør 12% av antall fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 634.505,50, dvs. 54% av totale fordringer over 90 dager. Hovedtyngden av de kontrollerte i denne puljen har fått purringer, fire har ikke fått purring i det hele tatt. De siste purringene på kommunale gebyrer ble sendt ut 13.12.05, det vil si at det ikke er sendt ut purringer på kommunale gebyrer hittil i 2006.

Det er inngått nedbetalingsavtale med tre personer, fem har avtale om påleggstrekk. Avtaler og påleggstrekk er bare delvis overholdt og fulgt opp. Notatfeltet i regnskapsprogrammet er i liten grad brukt til opplysninger om inngåtte avtaler. Ved gjennomgang av innfordringsavdelingens avtaleperm for kommunale gebyrer, ble det i hovedsak funnet notater på muntlige avtaler som var inngått. I noen tilfeller skriftlige avtaler.

Av de kontrollerte fordringene er to fra 2002 og to fra 2003. Resterende fordringer er fra 2004 til 2006.

For noen kommunale gebyrer, har kommunen panterett (*legalpant*) foran alle andre heftelser i den eiendom kravet gjelder, jfr. Lov om pant § 6-1. Dette gjelder iflg. §6-1 pkt. (2) for følgende særlige eiendomsavgifter:

- a) *avfallsgebyr etter lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall,*
- b) *avfallsgebyr etter brann- og eksplosjonsvernloven § 28 annet ledd*
- c) *årsavgift for vann og kloakk etter lov av 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter.*

Panteloven sier imidlertid følgende om foreldelse i § 6-3:

”Lovbestemt pant faller bort dersom det ikke senest to år etter at pantkravet skulle ha vært betalt, innkommer begjæring til namsmyndigheten om tvangsdekning, eller dersom dekningen ikke gjennomføres uten unødig opphold. Registrert lovbestemt pant faller bort dersom tvangsdekning ikke er begjært innen tre år etter at pantkravet skulle vært betalt, eller dersom dekningen ikke gjennomføres uten unødig opphold. § 5-3 første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.”

Av de kontrollerte fordringene fra 2002 og 2003, som nevnt over, kan det se ut til at to av disse kan være foreldet (krav 8.353,-), da det her ikke er fortatt begjæring i henhold til lovhenviingen over.

Kunder diverse teknisk

Revisjonen har foretatt stikkprøver på fire personer. Dette utgjør 26% av antall personer som har fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 392.319,50, dvs. 45% av totale fordringer over 90 dager. Her har alle ubetalte krav på hver enkelt blitt purret, men purringene er ikke fulgt opp videre. Det er etablert avtale på en person, men denne avtalen kan ikke sees overholdt. Det er ikke sendt krav om påleggstrekk på noen av fordringene.

Den eldste fordringen, som det ikke er avtale på, er fra 20.12.02. Denne ble sist purret 27.05.04. Notatfeltet på skjermen er lite brukt for registrering av avtaler med mer.

Kunder husleie

Det ble tatt stikkprøvekontroll på 8 personer. Dette utgjør 50 % av antall fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 410.854, dvs. 65% av totale fordringer over 90 dager. Her har alle blitt purret.

Hovedtyngden av purringene er fra 2003 og 2004, kun to er purret i 2006. Det er inngått nedbetalingsavtale med 1 person og 4 har avtale om påleggstrekk. Avtaler og påleggstrekk er bare delvis overholdt og fulgt opp. Det gikk ikke frem av notatfeltet i regnskapsprogrammet at det var inngått avtale med disse. Opplysningene ble funnet i perm "Husleie, purringer, avtaler".

Hovedtyngden av de kontrollerte fordringene over 90 dager er fra 2002 og 2003, en fra 2005 og en fra 2006. Det ser ut til at flere av de kontrollerte fordringene, har krav som er foreldet etter Lov om foreldelse av fordringer av 18.05.79. Foreldet beløp er anslått til ca kr 64.000,-.

Kunder SFO/barnehage

Under gruppen SFO/barnehage har revisjonen foretatt stikkprøver på 19 personer, som har fordringer over 90 dager. Dette utgjør 24% av antall personer som har fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 327.819, dvs. 40% av totale fordringer over 90 dager.

Revisjonen har sett at ubetalte krav over 90 dager i denne gruppen, ofte består av flere ubetalte fakturaer på hver person. For 12 personer er alle fakturaer purret, for 5 personer er noen ubetalte fakturaer purret, noen ikke purret. For de resterende 2 personene er ingen fakturaer over 90 dager purret. Av disse 19 personene, er det etablert nedbetalings-avtaler på 6 personer, men 2 av disse er ikke overholdt. I tillegg er det etablert påleggstrekk på 2 personer. De øvrige 11 personene er det ikke avtaler på og flere av disse fordringene er fra 2002 og sist purret i 2003 eller 2004.

Notatfeltet på skjermen er lite brukt for registrering av avtaler med mer. Det ser ut til at flere av fordringene, som det ikke er avtaler på, kan være foreldet etter Lov om foreldelse av fordringer av 18.05.79.

Kunder diverse krav

Det ble foretatt stikkprøvekontroll på 10 personer, som har fordringer over 90 dager. Dette utgjør 20% av antall fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 273.521, dvs. 85% av totale fordringer over 90 dager. Ubetalte krav over 90 dager består ofte av flere ubetalte fakturaer på hver kunde, også i denne gruppen. Her har det gjennomgående vært lite purringer og ingen av de kontrollerte personene har fått purringer på alle sine krav. Det er ikke registrert nedbetalingsavtaler i permen eller på skjermbildet. Det er sendt forliksklage på en person i 2004, men resultatet av denne finnes ikke i dokumentasjonen.

De eldste fordringene, som er kontrollert i denne gruppen, er fra 2003 og sist purret i 2004. De fleste kontrollerte fordringene i denne gruppen er fra 2005 eller 2006. Det er ikke etablert påleggstrekk på noen av personene i den utvalgte kontrollerte gruppen. Notatfeltet på skjermen er lite brukt for registrering av avtaler med mer.

Kunder pleie og omsorg

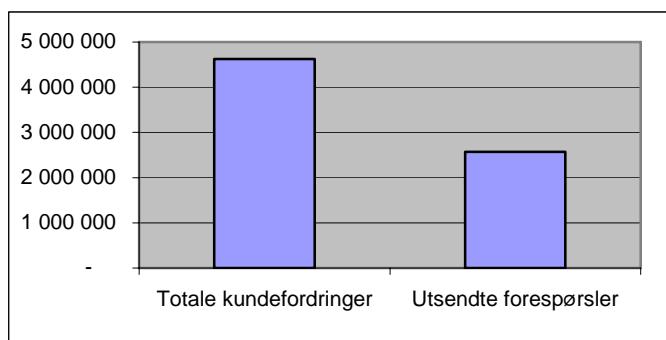
Her har revisjonen tatt stikkprøvekontroll på 5 personer. Dette utgjør 31 % av antall fordringer over 90 dager. I kroner utgjør de kontrollerte totalt kr 44.010 , dvs. 87% av totale fordringer over 90 dager. Av disse fem er det to som har blitt purret i hhv 2003 og 2004. En av disse har påleggstrekk, denne fordringen er fra 2002. De resterende tre fordringene, som det ikke er gjort tiltak på, er fra 2005 og 2006.

5.1.2 Saldoforespørsler

For å få bekreftet om de bokførte fordringene i Re kommune er reelle og dokumenterbare, har revisjonen sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene.

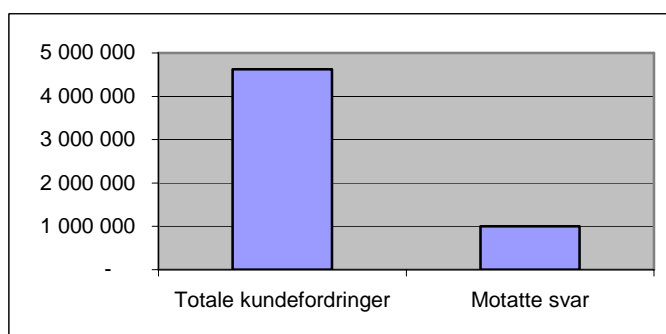
Utestående kundefordringer pr 29.08.06 er kr 4.627.504,- (Kundefordringer Sosial er ikke med i dette beløpet, holdt utenom denne analysen).

Det ble sendt ut totalt 57 saldoforespørsler, i beløp utgjør dette kr 2.639.604,-.

Av de 57 utsendte forespørslene har revisjonen mottatt svar fra 22 stykker, kr 1.091.875,-. Dette utgjør 24% av de totale fordringene. Bekreftet saldo utgjør kr 753.469,-, som utgjør 16% av totale fordringer.

Revisjonen har i tillegg fått 4 saldoforespørsler i retur fra Postverket, med ukjent adresse.

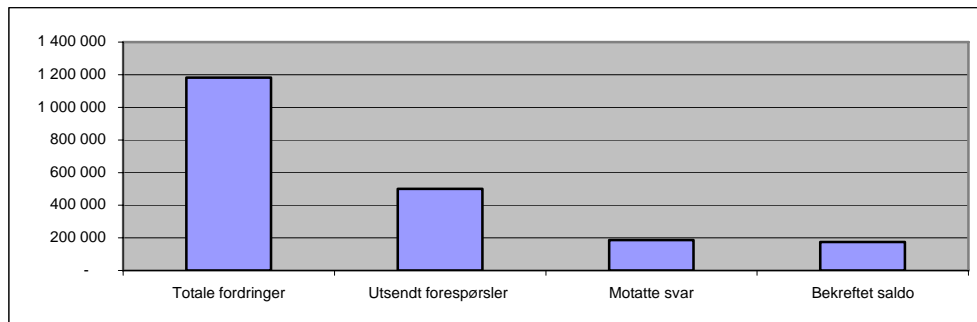
Nedenfor presenteres tilbakemeldingene fra kontrollen splittet opp i de forskjellige gruppene de er inndelt i.

Kunder kommunale gebyrer

Det ble sendt ut saldoforespørsler til 23 stykker. Dette utgjør 42 % av fordringsmassen i denne gruppen.

Det er mottatt svar fra 7 stykker. Av disse 7 kunne 6 bekrefte riktig saldo.

En er mottatt i retur fra Postverket.

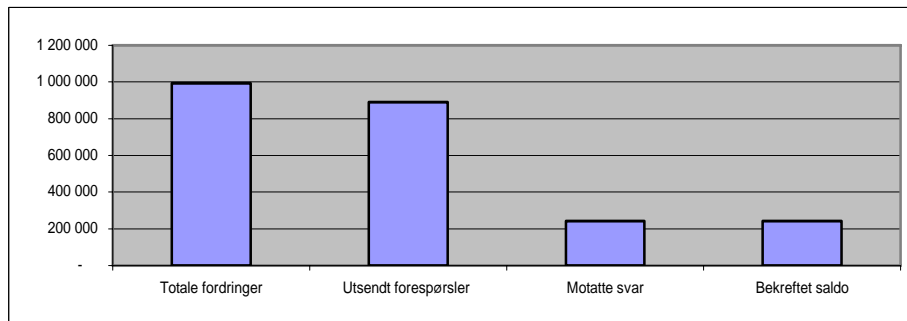

Ut i fra mottatte svar kan det bekreftes at 15% av de totale bokførte fordringene i kommunale gebyrer er reelle og dokumenterbare. Dette gir alene et noe svakt grunnlag for å få bekreftet riktigheten av de bokførte fordringene.

Kunder diverse teknisk

Det ble sendt ut saldoforespørsler til 7 stykker. Dette utgjør 90% av fordringsmassen i denne gruppen.

Det er mottatt svar fra 4 stykker. Av disse 4 kunne alle bekrefte riktig saldo.

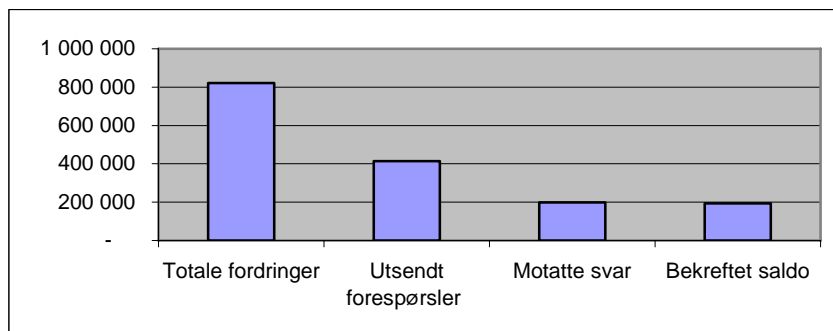

Ut i fra mottatte svar kan det bekreftes at 24% av de totale bokførte fordringene i diverse teknisk er reelle og dokumenterbare. Dette gir alene et noe svakt grunnlag for å få bekreftet riktigheten av de bokførte fordringene.

Kunder husleie

Det ble sendt ut saldoforespørsler til 6 stykker. Dette utgjør 50% av fordringsmassen i denne gruppen.

Det er mottatt svar fra 3 stykker. Av disse 3 kunne 1 bekrefte riktig saldo, mens de øvrige 2 bekreftet saldo med mindre avvik i forhold til saldo på utsendt forespørsel.

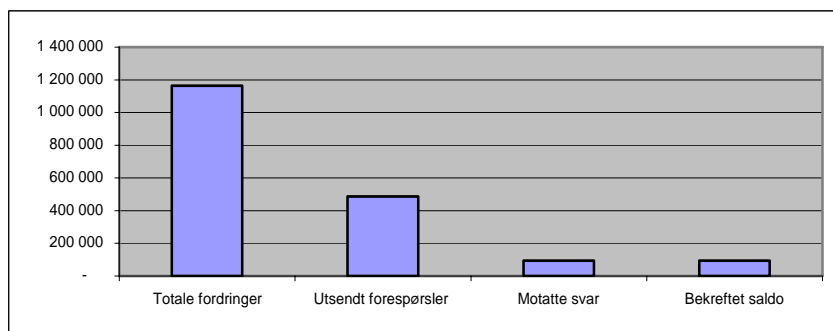
Ut i fra mottatte svar kan det bekreftes at 24% av de totale bokførte fordringene i husleie er reelle og dokumenterbare. Dette gir alene et noe svakt grunnlag for å få bekreftet riktigheten av de bokførte fordringene.

Kunder SFO/barnehage

Det ble sendt ut saldoforespørsler til 14 stykker. Dette utgjør 42% av fordringsmassen i denne gruppen.

Det er mottatt svar fra 3 stykker. Av disse 3 kunne alle bekrefte riktig saldo.

Tre er mottatt i retur fra Postverket.

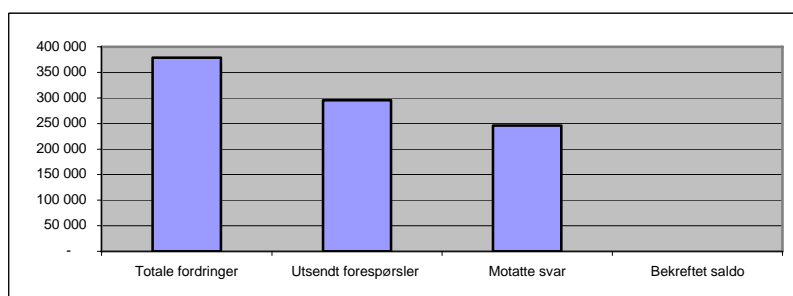

Ut i fra mottatte svar kan det bekreftes at 8% av de totale bokførte fordringene i SFO/barnehage er reelle og dokumenterbare. Dette gir alene et noe svakt grunnlag for å få bekreftet riktigheten av de bokførte fordringene.

Kunder diverse krav

Det ble sendt ut saldoforespørsler til 3 stykker. Dette utgjør 78% av fordringsmassen i denne gruppen.

Det er mottatt svar fra 2 stykker. Ingen av disse kunne bekrefte riktig saldo ved etterkontroll, da det viste seg at kravene ikke var reelle. Det ene kravet var dobbeltfakturert og det andre kravet var innbetalt, men ikke riktig oppdatert i regnskapssystemet.

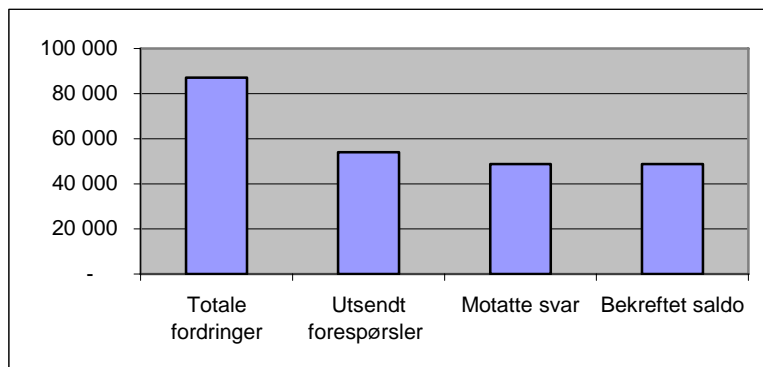

Ut i fra mottatte svar kan vi bekrefte at de totale bokførte fordringene i diverse krav ikke var reelle og dokumenterbare per kontrolltidspunktet.

Kunder pleie og omsorg

Det ble sendt ut saldoforespørslers til 6 stykker. Dette utgjør 62% av fordringsmassen.

Det er mottatt svar fra 5 stykker. Av disse 5 kunne alle bekrefte riktig saldo.

Ut i fra mottatte svar kan det bekreftes at 56% av de totale bokførte fordringene i pleie og omsorg er reelle og dokumenterbare. Dette gir en god bekreftelse på riktigheten av de bokførte fordringene.

5.2 SOSIALE LÅN

Sosiale lån i Re kommune har i flere år hatt en høy saldo og med stigende tall hvert år.

Revisjonens oppgave i dette prosjektet har derfor bl.a. vært å finne ut hvor reelle disse sosiale lånene er.

Nedenfor vises en oppstilling over sosiale lån per 31.12.2004, 31.12.2005 og per 30.06.2006.

Sosiale lån pr:

31.12.2004	Over 90 dager	31.12.2005	Over 90 dager	30.06.2006	Over 90 dager
1 821 294	1 746 826	1 895 808	1 885 701	1 936 230	1 898 808

Revisjonen har hatt møte med representanter fra rådgivningstjenesten/sosialavdelingen i Re kommune for å kartlegge rutiner vedrørende sosiale lån. Det er ikke utarbeidet skriftlige rutiner vedrørende innfordring av sosiale lån, men det ble informert om hvordan rutinen vedrørende sosiale lån fungerte i praksis. Rutinene kan beskrives som følger.

Bevilgning av sosiale lån

Sosiale lån blir gitt med hjemmel i Lov om sosiale tjenester kapittel 5. Alle søknader om sosiale lån blir i all hovedsak avgjort i felles fagmøter med alle avdelingsledere. Dette for å ivareta at klientene får en så lik behandling som mulig, samt at det er flere enn en som fatter vedtaket. I eventuelle hastesaker er det alltid to som skriver under på vedtaket. Det blir utarbeidet vedtak på alle avgjørelser, samt et gjeldsbevis. Kopi av vedtakene, samt gjeldsbevisene blir oppbevart i egne mapper på sekretærens kontor. I tillegg ligger disse også

i klientens mappe og en kopi i hvelvet på sosialkontoret. De originale gjeldsbevisene oversendes økonomiavdelingen. I gjeldsbeviset går det frem hvordan lånet skal tilbakebetales. Dette kan bl.a. være avtalte regelmessige innbetalinger, trekk i trygdeytelser, trekk i til gode skattepenger, lavere bidragsutbetalinger fra sosialkontoret mv. Sosiale lån renteberegnes ikke.

Utbetaling av sosiale lån

Når lånene skal utbetales oversendes anvisningsordre og de originale gjeldsbevisene fra sosialkontoret, til økonomiavdelingen. Gjeldsbevisene blir oppbevart i en egen perm hos økonomiavdelingen. Anvisningsordrene blir brukt som bilag i bokføringen. I tillegg blir det tatt kopi av gjeldsbrevet som blir heftet ved anvisningsordren. Det konteres på bilaget. Får økonomiavdelingen melding om at lånet er gjort om til bidrag, blir gjeldsbeviset sendt tilbake til sosialkontoret.

Ved utbetaling av sosiale lån er regelen at disse skal utgiftsføres i driftsregnskapet. Begrunnelsen er trolig at de sosiale utlåne tradisjonelt er "risikoutlån", og behandles derfor som ordinær driftsutgift, (jfr. boka Kommuneregnskapet av Øyvind Sunde). Re kommune praktiserer også dette. Innbetalinger på sosiale lån inntektsføres tilsvarende i driftsregnskapet.

Utbetaling av sosiale lån blir i hovedsak gjort via bank. Sosialkontoret har imidlertid en avtale med banken på Revetal for kontante utbetalinger. Dette kan være ved hastesaker eller ved at klienten ikke har noe bankforhold. Rutinen går ut på at det blir skrevet en fax, som blir sendt banken. Klienten får med seg originalen og kan gå og heve det avtalte beløpet i banken. Banken sammenligner så det de har mottatt på fax mot originalen, som klienten kommer med. Stemmer dette overens, blir beløpet utbetalt.

Tilbakebetaling av sosiale lån

Når det i vedtaket er avtalt regelmessige avdragsinnbetalinger, får klienten i noen tilfeller med seg giroer, som skal brukes til betaling av avdragene. Det brukes blanko blanketter som må fylles ut manuelt. Ingen referanser føres på. Revisjonen har fått opplysning om at det ikke er etablert noen videre rutine for oppfølging/purring av avdragsinnbetalingene, verken fra sosialkontoret eller økonomiavdelingen.

Sosialkontoret bruker datasystemet "Sosio". Økonomiavdelingen i Re-kommune bruker Visma Unique Økonomi. Disse to systemene kommuniserer ikke med hverandre, slik at sosialkontoret og økonomiavdelingen kan operere med forskjellige saldi på den enkelte klient. Avdelingslederne på sosialkontoret har imidlertid nå fått lesetilgang til Unique`s regnskapssystem.

Innbetalinger via bank blir registrert i regnskapet på den enkeltes reskonto, men dette blir ikke oppdatert på klienten i "Sosio", da det ikke er etablert noen rutine på dette. Avdrag på sosiale lån som er betalt inn i bank, men som ikke er merket med klientens referanse, vil ikke kunne bli registrert riktig på klientens reskonto.

Ved avtale om trekk i trygd får sosialkontoret kun en tilbakemelding om refusjon fra f. eks. et trygdekonto i en felles pott, (kan gjelde flere personer). Økonomiavdelingen får en spesifisert liste og kan føre det mot den gjeldende personen. Det er imidlertid ingen kommunikasjon mellom økonomiavdelingen og sosialkontoret heller her, slik at sosialkontoret får oppdatert sitt register i "Sosio".

I noen tilfeller avtales det tilbakebetaling av sosiale lån ved å redusere regelmessige bidragsutbetalinger fra sosialkontoret. Dette blir ikke fanget opp av økonomiavdelingen, p.g.a. manglende kommunikasjon/rutine om varsling. Får klienten utbetalt kr 300 mindre bidrag i måneden, skulle dette beløpet i prinsippet vært ført som avdrag på lånet. Dette blir ikke gjort.

I november måned gjennomgår sosialkontoret alle lån som er gitt det året. Dette for å se hvor mye som står igjen, samt om det er noen som kan omgjøres til bidrag.

Utviklingen i sosiale lån

Sosialkontoret har kuttet kraftig ned på sosiale lån i 2006. Budsjettet for sosiale lån for 2006 er på kr 150.000,-. Pr 30.06.06 er det gitt ca kr 46.000,- i sosial lån.

Over halvparten av dette beløpet er gitt til hjelp med strømrregninger. Resterende er gitt til husleierestanser. I hovedsak er det strøm og husleie det blir gitt lån til. I noen tilfeller også skolebøker.

Bevilgning av sosiale lån fra 2002:

2002	2003	2004	2005	30.06.2006	Totalt
287 964	114 275	141 406	94 014	46 422	684 081

Det er foreslått fra sosialavdelingens side å avskrive gamle lån (ca 1,2 mill kroner) fra før kommunesammenslåingen, det vil si fra før 2002. Sosialkontoret har gjort en jobb for å prøve å verifisere disse gamle lånene, men dette har vist seg å være tilnærmet umulig sett i forhold til de ressurser man har til rådighet.

Sosialavdelingen har i tillegg foreslått å avskrive ytterligere kr 217.833,- som gjelder lån gitt etter 2002, ref tabellen under. Denne vurderingen er tatt på bakgrunn av lånetakernes manglende betalingsevne.

Fordringer gitt etter 2002	684 081
Foreslått ettergitt	(217 833)
Reelle fordringer pr 30.06.06	466 248

Lån gitt etter 2002 er ikke reelle tall, da sosialkontoret ikke à jour med å registrere innbetalinger som er mottatt via bank.

5.2.1 Revisors kontroll av rutinene for sosiale lån

Revisjonen har foretatt en undersøkelse av de sosiale lånene, som er gitt i 2005 og 2006.

Etter en gjennomgang av permene på sosialkontoret, viste det seg at permen med gjeldsbevis manglet flere kopier. Gjeldsbevisene som manglet fant vi i klientens mappe eller i permen som blir oppbevart på økonomiavdelingen. Permen for originale gjeldsbevis i økonomiavdelingen var heller ikke komplett med alle gjeldsbevisene.

Lov om sosiale tjenester, kapittel 5 - økonomisk stønad sier følgende:

Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven skal sikre at alle har tilstrekkelige midler til livsopphold. Den økonomiske stønaden skal være en subsidiær ytelse og innebærer at den enkelte først skal utnytte alle muligheter til å forsørge seg selv.

Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven er en skjønnsmessig ytelse. Loven har ingen bestemmelser om stønadsnivået. Kommunen skal anvende skjønn. Sosial- og helsedepartementet har imidlertid gitt ut veiledende retningslinjer for utmåling av stønad til livsopphold. I tillegg har de fleste kommuner utarbeidet egne satser eller normer for stønadsnivået. Normene er kun veiledende og alle søkere har krav på en individuell vurdering. Stønaden skal sikre søkeren et forsvarlig livsopphold og gjøre vedkommende "selvhjulpen".

Økonomisk stønad kan gis som bidrag, lån, garanti for lån eller varer og tjenester. Økonomisk stønad i form av lån bør vurderes i forhold til om stønadsmottaker vil bli i stand til å tilbakebetale lånet. Er stønaden gitt som lån eller garanti som lån, skal vedtaket inneholde bestemmelser om lånevilkårene som for eksempel rentesats, forfallsdato for avdrag mv.

Revisjonen har sett på vedtak tilhørende lån gitt i 2006. Alle vedtakene inneholdt bestemmelser om lånevilkår og begrunnelse for vedtaket. I gjeldsbevisene fant vi lånevilkår og nedbetalingsplan for lånet. Så langt ser det formelle rundt vedtakene tilfredsstillende ut. Svakheten med denne rutinen er imidlertid at nedbetalingsplanen ikke følges opp fra kommunens side. Lånene er gitt på bakgrunn av en skjønnsvurdering, som det er vanskelig for revisjonen å vurdere om er "riktig" i henhold til gjeldende regelverk. Det vi har registrert er at bevilgninger av sosiale lån har gått ned de siste årene.

Ved kontroll av utvalgte bilag som gjaldt sosiale lån, viste det seg at det bare lå ved kopi av noen få gjeldsbevis, samt at det kun var kontert på noen bilag.

6. REVISORS VURDERINGER

Vurderingene bygger på det materiale som er fremlagt for og innhentet av revisjonen. Revisjonens grunnlagsmateriale er vurdert opp mot de problemstillinger som er utledet under kapittel 2 foran.

- **Er kundefordringene i Re kommune reelle og dokumenterbare?**

Revisjonen har, for om mulig kunne dokumentere om kundefordringene i Re kommune er reelle og dokumenterbare sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene.

Det er mottatt svar fra kundene som kan bekrefte at kr 753.469,- (16%) av de totale utestående fordringene i Re kommune er reelle og dokumenterbare. Av tilbakemeldt beløp på kr 1.091.875,- blir kr 338.406,- ikke bekreftet.

Svarprosenten fra kundene varierer innenfor de forskjellige gruppene. Bekreftelse av riktig saldo varierte også innenfor de enkelte gruppene.

Den totale svarprosenten syntes noe lav i forhold til å kunne konstatere om kundefordringene er reelle og dokumenterbare. Etter en samlet vurdering, hvor også andre kontrolltiltak og

stikkprøver av kundefordringer inngår, konstaterer revisjonen allikevel med at en vesentlig andel av de bokførte kundefordringene ikke er reelle per kontroll tidspunkt.

- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innfordre kundefordringer?**

Det er ikke utarbeidet skriftlige rutiner på innfordring av fordringer utenom økonomireglementet fra 2006. Rutinene som blir praktisert avviker fra økonomireglementet. I følge innfordringsavdelingen blir det sendt ut purringer en gang pr mnd. Resultatet etter revisors kontroll viser at dette ikke blir fulgt opp på alle kundene. Revisjonen har registrert at det er inngått nedbetalingsavtaler med enkelte kunder. Oppfølgingen av disse er imidlertid ikke konsekvent fulgt opp eller sendt videre til inkasso, jfr økonomireglementet. Imidlertid jobbes det for tiden med å få en oversikt over kunder som skal oversendes til Lindorff for videre innfordring/inkasso.

Revisjonen har også registrert at det er sendt krav om påleggstrekk og at det er felt dommer i forliksrådet, men at denne praksisen ikke er benyttet konsekvent

På bakgrunn av ovennevnte er revisjonen av den oppfatning at Re kommune pt ikke har utarbeidet og iverksatt tilfredsstillende tiltak for å innfordre kundefordringene.

- **Er sosiale lån i Re kommune reelle og dokumenterbare?**

Av de bokførte lånene på kr 1.936.230,- har sosialkontoret foreslått å avskrive lån på til sammen kr 1.469.982,-. Hovedtyngden av dette beløpet er gamle fordringer fra før kommunesammenslåingen i 2002. Sosialkontoret har ikke vært i stand til å verifisere disse gamle lånene. Lån gitt etter 2002 viser heller ikke helt reelle tall, da sosialkontoret ikke å jour med å registrere innbetalinger som er mottatt via bank. Det er ingen kommunikasjon mellom de nevnte avdelingers datasystem.

Revisjonen kan konkludere med at deler av lånene (anslått til 1,2 mill kroner (60%)) ikke er reelle og dokumenterbare pga manglende verifisering av gamle lån, gitt før kommunesammenslåingen i 2002.

- **Har Re kommune iverksatt nødvendige tiltak for å innfordre sosiale lån?**

I følge opplysninger revisor har fått fra både sosialkontoret og økonomiavdelingen er det ikke utarbeidet skriftlige rutiner for innfordring av sosiale lån. Det er heller ikke etablerte rutiner for oppfølging/innfordring av disse lånene.

Ved utbetaling av sosiale lån får klienten i noen tilfeller med seg innbetalingsblanketter som må fylles ut manuelt. Videre oppfølging av disse forekommer ikke. Det blir ikke purret på lånene verken fra sosialkontoret eller økonomiavdelingen side.

- **Er sosiale lån, i avgrenset periode, gitt på bakgrunn av gjeldende regelverk?**

Etter det revisjonene har registrert, ser det ut til at rutinene rundt bevilgning av sosiale lån er gitt på bakgrunn av gjeldende regelverk.

Sosialkontoret har utarbeidet skriftlige rutiner, det blir avholdt regelmessige fagmøter i ledergruppen hvor søknader om sosiale lån blir behandlet og det blir utarbeidet vedtak samt gjeldsbevis på alle avgjørelser. Av gjeldsbeviset fremgår det hvordan lånet skal tilbakebetales.

- **Vurdere interne retningslinjer for inngåelse og oppfølging av avtaler.**

Kundefordringer

Etter det revisjonen har fått opplyst er det ingen skriftelige interne retningslinjer for inngåelse og oppfølging av avtaler.

Mange av avtalene blir inngått muntlig og fremkommer kun som et notat i oppfølgingspermene. Oppfølging av avtalene kan ikke ses gjennomført regelmessig.

Revisjonen er av den oppfatning at det ikke er noe oversiktlig og systematisk ordnet system vedrørende inngåelse og oppfølging av avtalene.

Sosiale lån

Revisjonen har registrert at rutinene rundt inngåelse av avtaler vedrørende sosiale lån fungerer tilfredsstillende. Imidlertid når det gjelder oppfølging/innfordring av disse avtalene, er denne særdeles mangelfull. Dette pga av at det ikke er etablert rutiner/praksis for oppfølging/innfordring av disse låneavtalene.

7. REVISORS ANBEFALINGER

Revisjonen vil gi følgende anbefalinger, men understreker at forslag til anbefalinger ikke er uttømmende:

- Utarbeide skriftlige rutiner vedrørende purringer av kundefordringer.
- Utarbeide skriftlige rutiner vedrørende oppfølging og innfordring av kundefordringer og sørge for at disse rutinene blir fulgt.
- Utarbeide et skriftlig system for inngåelse av nedbetalingsavtaler på kundefordringer, samt oppfølgingen av disse.
- Utarbeide skriftlige rutiner vedrørende innfordring av sosiale lån, hvor det klart går frem hvem som skal ta seg av innfordringen (sosialkontoret eller økonomiavdelingen). Innbetalingene må påføres referanse, slik at det er enkelt å finne ut hvilke personer innbetalingene gjelder.
- Sosialkontoret og økonomiavdelingen må få til et felles samarbeid for samkjøring av sosiale lån, slik at saldoen på hver klient er lik i begge avdelinger.

Borre den 16. oktober 2006.

Arild Lohne
Revisjonssjef

Hanne Britt N. Sveberg
Leder av forvaltningsrevisjon